

ZPRAVODAJ

ČESKÉ RADY ČESKO – RUSKÉ SPOLEČNOSTI, o. s.

ŘÍJEN 2008

Před třiceti roky vzlétl do kosmu československý kosmonaut

Tiskové prohlášení České astronomické společnosti a Astronomického ústavu Akademie věd ČR, v. v. i. číslo 109 z 28. 2. 2008

Před třiceti roky, 2. března 1978, odstartovala z kazašského kosmodromu Bajkonur sovětská nosná raketa Sojuz s kosmickou lodí Sojuz 28. V ní seděl v křesle vedle velitele Alexeje Gubareva československý kosmonaut Vladimír Remek – první člověk, který se dostal do vesmíru a nebyl z dvou velmocí soupeřících v dobývání kosmu – Sovětského svazu nebo Spojených států amerických. Vladimír Remek byl prvním kosmonautem programu INTERKOSMOS, v rámci něhož se do vesmíru postupně podívali státní příslušníci všech zemí „socialistického tábora míru“.

Pokračování na str. 2

Blahopřání k dvojímu jubileu

Výkonný výbor České rady Česko-ruské společnosti na svém zasedání 17. března 2008 blahopřál svému předsedovi k 30. výročí letu do vesmíru. Po slavnostním zasedání se členové zúčastnili přijetí velvyslancem Ruské federace v ČR.

Letos ing. Vladimír Remek oslavil také své šedesáté narozeniny. K celé řadě gratulantů se připojilo 29. září 2008 i vedení ČRS, představitelé krajských rad, Asociace absolventů ruských (sovětských) vysokých škol, České asociace rusistů, Velvyslanectví RF a další hosté. Se srdečným přáním se připojuje i redakce Zpravodaje.

Gratulace od vedení České rady Česko-ruské společnosti

Jubilejní šachový turnaj

Tradičně první březnovou sobotu, tedy 1. března 2008, se v Praze sešli mladí čeští a zahraniční šachisté na jubilejním X. „Turnaji kosmonautů“, aby se zdokonalili v královské hře, ale také aby si připomněli 30. výročí startu Sojuzu 28, na němž spolu s Alexejem Gubarevem podnikl kosmickou výpravu Vladimír Remek, první československý a evropský kosmonaut.

Všechny účastníky potěšilo, že právě V. Remek byl turnaji opět osobně přítomen. Provedl slavnostní zahájení, na závěr předával ceny nejlepším, průběžně absolvoval fotografování s účastníky a téměř nekonečnou autogramiádu, z níž si každý, děti i dospělí, odvážel na památku fotografii V. Remka s jeho osobním podpisem.

S mimořádným zájmem se setkala i beseda, při níž mladí šachisté využili možnost dozvědět se od V. Remka víc o jeho letu, přípravě na něj i o kosmickém výzkumu, jeho perspektivách, ale například i o práci Evropského parlamentu.

Účastníci turnaje zaslali upřímné pozdravy jeho kolegovi a příteli Alexeji Gubarevovi, které mu V. Remek následující týden předal při oslavách výročí společného letu v Moskvě.

„Turnaj kosmonautů“ je určen pro čtyřčlenná družstva a probíhá ve dvou kategoriích – žáci do 15 let a junioři do 20 let. Hlavní cenou v každé kategorii je putovní pohár, který věnovali V. Remek a A. Gubarev. Kromě toho se uděluje celá řada cen dalších.

Počínaje letošním ročníkem byl fond cen rozšířen o pohár pro nejlepšího zahraničního účastníka, věnuje ho Česko-ruská společnost, která rovněž stála u zrodu turnaje a organizátorům je po celou dobu nápomocna. Potěšilo nás, že podíl naší Společnosti ocenili organizátoři turnaje čestným uznáním, které převzal první místopředseda České rady JUDr. Josef Holouš.

Jubilejní turnaj, na němž převzal záštitu starosta Městské části Praha 5 JUDr. Milan Jančík, se konal v příjemném prostředí smíchovské radnice. V doprovodu vedoucích, rodičů či prarodičů se účastnilo cca 120 hráčů v 24 družstvech žákovských a šest juniorských. Kromě českých soutěžili i ruští, polští a arménští šachisté.

Vítězem v kategorii žáků se stalo družstvo Jiskry Hořice, v kategorii juniorů družstvo vyslané Pionýrem Jince. Pohár pro nejlepšího zahraničního hráče, věnovaný naší Společností, si odváží desetiletý Armén Abelyan Muram.

Nejmladšímu účastníku turnaje bylo letos šest let a vyslal ho Sokol Kobylisy, nejmladší – devítiletá účastnice turnaje – přijela z Vlašimi.

Pokračování na str. 5

Před třiceti roky vzlétl do kosmu československý kosmonaut

Pokračování ze str. 1

Spolupráce socialistických zemí ve výzkumu kosmu v té době probíhala již přes deset let. První setkání představitelů na nejvyšší úrovni se uskutečnilo v Moskvě v listopadu 1965 a byla na něm dojednána hlavní osa mezinárodní spolupráce ve vesmíru. Následně potom byla Usnesením vlády ČSSR zřízena Československá komise pro spolupráci při mírovém využití a výzkumu kosmu. To byl počátek organizace Interkosmos (Logo programu) v Československu. V prvním období spolupráce byly vědecké pokusy prováděny na výškových raketách a nepilotovaných družicích. Další pokusy prováděli během svých kosmických expedic i sovětsí kosmonauti. Nabídka na lety kosmonautů ze zemí podílejících se na programu Interkosmos přišla v první polovině roku 1976. Jako první měli být vybráni kandidáti z Československa, Německé demokratické republiky a Polska.

V Praze probíhal od června 1976 výběr kandidátů z 25 vojenských pilotů a zužujícím se výběrem prošla čtveřice Ladislav Klíma, Oldřich Pelčák, Vladimír Remek a Michal Vondroušek. Po dalších náročných testech ve Hvězděném městečku u Mosky byli v prosinci 1976 nominováni do finálního výcviku major Oldřich Pelčák a kapitán Vladimír Remek. Oba v květnu 1977 složili náročné teoretické zkoušky a byli jim přiděleni partneři z řad sovětských kosmonautů.

K Oldřichu Pelčákovi přišel Nikolaj Nikolaevič Rukavišnikov (civilista, jaderný inženýr s již dvěma zkušenostmi z kosmického letu), Vladimír Remek začíná další přípravu po boku Alexeje Alexandroviče Gubareva (plukovníka letectva s jedním kosmickým startem).

V době, kdy prochází skupina prvních šesti Interkosmonautů náročným výcvikem (kromě dvou Čechů v ní jsou ještě kandidáti z Polska Miroslaw Hermaszewski a Zenon Jankowski a z NDR Sigmund Jähn a Eberhard Köllner), se rozhoduje o pořadí startů co se národnosti kosmonautů týče. Všechny tři země, které mají ve skupině své kandidáty, mají samozřejmě zájem, aby právě jejich kosmonaut byl ten první, kdo se do kosmu podívá. Nakonec je zvoleno jako rozhodující kritérium dosavadní zapojení jednotlivých států do programu Interkosmos – a to má Československo, oproti Polsku i NDR, nejvýraznější.

První tedy poletí občan ČSSR, po něm zástupce Polska a jako třetí kosmonaut z Německé demokratické republiky. Ale stále ještě není jasné, kdo z dvojice Pelčák–Remek to bude. Obě posádky jsou připraveny na sto procent, úspěšně procházejí závěrečnými státními zkouškami. Oba naši kandidáti jsou si rovni. Teprve v druhé polovině února 1978 bylo sděleno, že do křesel v kabině Sojuzu 28 usednou Alexej Gubarev a Vladimír Remek,

jejich náhradníky budou Nikolaj Rukavišnikov s Oldřichem Pelčákem.

Termín startu je naplánován na čtvrtek 2. března 1978. Je přesně 16 hodin 27 minut a 50 vteřin středoevropského času (na kazanském kosmodromu Bajkonur je v té době o pět hodin více), když se nosná raketa Sojuz-U odlepí od startovací rampy a vynáší na oběžnou dráhu kolem Země kosmickou loď Sojuz 28. Ve vesmíru je šedesátá třetí kosmická loď s lidskou posádkou, Vladimír Remek se stává 87. člověkem ve vesmíru a Československo třetí zemí světa, která má svého vlastního kosmonauta. Kromě posádky Sojuzu 28 je v kosmu v tu chvíli ještě dlouhodobá posádka orbitální stanice Saljut 6 Jurij Romaněnko a Georgij Grečko, ke které právě Sojuz 28 míří.

Vladimír Remek stráví na palubě stanice Saljut 6 přes 164 hodin, což je sedm pracovních dnů a 106 oběhů kolem Země. Za tu dobu bude pracovat na celkem šesti experimentech připravených českými a slovenskými odborníky: „Chlorella 1“ (rozmnožování řas v mikrogravitaci), „Tepelná výměna 2“ (srovnávání subjektivního pocitu tepla s objektivním měřením), „Oxymetr“ (okysličování tkání), „Supos 8“ (dotazník pro sledování psychologického stavu kosmonautů), „Extinkce“ (vizuální sledování změn jasnosti hvězd při západu za obzorem) a „Morava-Splav“ (zpracování vzorků kovových prášků v tavicí peci Splav).

Pokračování na str. 3

Vladimír REMEK

Vladimír Remek se narodil 26. září 1948 v Českých Budějovicích (Jihočeský kraj, ČR), matka byla Češka, otec Slovák, generál vojenského letectva ČSLA. V roce 1966, po maturitě na střední škole v Čáslavi, byl přijat do Vyššího leteckého učiliště v Košicích. Zde létal na cvičných letounech L-29 Delfín. Po jeho absolvování v roce 1970 nastoupil k leteckému útvaru v Českých Budějovicích. V Československé (později České) armádě prošel od stíhacího pilota až po zástupce velitele letecké divize.

O dva roky později byl vybrán ke studiu na Vojenskou leteckou akademii J. A. Gagarina v Moskvě, které zahájil v roce 1972. Po jeho absolvování v roce 1976 se krátce vrátil k leteckému útvaru v Českých Budějovicích. Na podzim 1976 prošel spolu s O. Pelčákem, M. Vondrouškem a L. Klímou výběrem kandidátů kosmického letu. Od prosince 1976 se ve Středisku přípravy kosmonautů J. A. Gagarina v Hvězděném městečku u Mosky začal připravovat spolu s O. Pelčákem a ostatními kandidáty z Polska a NDR, a absolvoval roku 1978 výcvik ke kosmickému letu.

Vladimír Remek v hodnosti kapitána byl nominován do funkce kosmonauta-výzkumníka v posádce kosmické lodi Sojuz 28, která byla první mezinárodní posádkou v rámci programu Interkosmos. Velitelem letu byl sovětský kosmonaut plukovník Alexej Gubarev. Let se uskutečnil od 2. do 10. března 1978. Posádka pracovala na palubě orbitálního komplexu Saljut 6 spolu s jeho základní posádkou, kterou tvořili Jurij Romaněnko a Georgij Grečko. Celková délka letu činila 190 hodin a 18 minut.

Vladimír Remek se stal občanem třetího státu (po kosmonautech tehdejšího SSSR a astronautech USA), který vzlétl do kosmu a tehdy celkově 87. kosmonautem světa.

Po návratu do vlasti působil Vladimír Remek jako vedoucí pracovník ve výzkumném vojenském pracovišti v Praze-Kbelích v letech 1978–1985. Absolvoval Vojenskou akademii Generálního štábu SSSR v Moskvě v letech 1985–1988. Do r. 1990 byl zaměstnán jako vojenský pilot ČSLA. V letech 1990–1995 byl ředitelem ve Vojenském muzeu letectví a kosmonautiky v Praze-Kbelích. V červnu 1995 odešel z armády. Po odchodu do zálohy v hodnosti plukovníka se stal obchodním zástupcem ČZ Strakonice, a. s., v Ruské federaci. Byl mimo jiné generálním ředitelem společného podniku CZ-Turbo-GAZ v Nižním Novgorodu a v Moskvě, kde působil od roku 2001 jako ředitel zastoupení. V letech 2002 až 2004 byl obchodním radou a vedoucím obchodně ekonomického úseku Velvyslanectví ČR v Moskvě. Byl členem KSČ, v roce 1990 musel jako voják členství ve straně podle zákona ukončit.

V červnu 2004 byl ve volbách zvolen poslancem do Evropského parlamentu jako nezávislý kandidát za KSČM. Spolu s dalšími 23 poslanci ČR nyní působí v pětiletém volebním období (2004–2009) v EP v Bruselu a Štrasburku.

Je předsedou České rady Česko-ruské společnosti.

Pamětní medaile k 30. výročí letu

Novou šestnáctigramovou pamětní medailí s portrétem našeho první kosmonauta z ryzího stříbra vydala u příležitosti 30. výročí letu do vesmíru Česká mincovna Jablonec nad Nisou. V. Remek jí pokřtil medaili za hojně účasti médií, společně se svými přáteli a spolupracovníky v pražském hudebním Klubu Violino, ponořením do sklenky „kosmického“ vína z jižní Moravy.

Druhým kmotrem byl houslový virtuos **Jaroslav Svěcený** na setkání skvěle zahrál na nástroj vyrobený před 257 roky. S V. Remkem jej spojuje mimo přátelství i to, že oba jsou patrony Mezinárodní Kociánovy houslové soutěže v Ústí nad Orlicí. Letos to bude jubilejní 50. ročník. Hovořil o Remkově vztahu k hudbě a připomenul, že vážná hudba už zněla i na Měsíci.

Při tiskové besedě k tomu první československý kosmonaut mj. řekl, že jde o historicky vůbec první medaili k tomuto výročí a zmínil, že jeho německý kolega Sigmunda Jähn, který do vesmíru startoval po něm, v Německu vybudoval muzeum kosmonautiky. Při realizaci projektu se podílel i Vladimír Remek. Sám si myslí, že u nás takové muzeum asi hned tak nevznikne. Na let do vesmíru stále vzpomíná jako na něco mimořádného. Mezi řadou dotazů byla i otázka na stravu kosmonautů. Balíček kosmické stravy charakterizoval stručně: „Jde o normální jídlo připravené tak, aby se dalo konzumovat v beztlížném stavu. Třeba masové konzervy jsou se želatinou, která kousky masa váže, aby samovolně neputovaly kabinou. Drobení chleba brání jeho pečení v kostičkách a ty jsou do úst vkládány celé. Nápoje (voda, šťávy) musí být při jídle vytlačeny z tub či igelitových sáčků, nebo ústy vysávány. Jinak se pít nedá. Tekutina v beztlížném stavu nemá homogenitu, změní se na ‚nepolapitelné‘ kuličky.“ A milým překvapením a unikátní pozorností pro přítomné novináře a hosty byly právě tyto balíčky, kte-

ré V. Remek koupil při nedávné cestě do Moskvy.

Ředitel České mincovny Jan Vízek na besedě uvedl, že emise výroční medaile má omezený počet 500 kusů. Jejím autorem je profesor Jan Lukáš z Jablonce nad Nisou. Současně řekl, že příprava a výroba byla asi mnohem kratší než výcvik našeho prvního kosmonauta, jehož cestu vesmírem v roce 1978 má trvale připomínat a to jak Čechům, tak i lidem z okolních zemí. Další nejbližší významnou novinkou roku 2008 této divize Jablonexu je pamětní jubilejní medaile Jaroslava Haška. Ražba z ryzího stříbra o průměru 50 mm a hmotnosti 50 gramů je významnou připomínkou letošních jubilejí autora románu *Osudy dobrého vojáka Švejka* za světové války.

Slavnostní setkání na Velvyslanectví Ruské federace v ČR

V reprezentačních prostorách Velvyslanectví RF v ČR se 17. března 2008 uskutečnilo slavnostní setkání, věnované 30. výročí letu Vladimíra Remka do vesmíru. Velvyslanec Alexej Fedotov srdečně přivítal V. Remka, prezidenta České akademie věd V. Pačesa, představitele vedení Česko-ruské společ-

nosti, Česko-ruské obchodní komory i novináře, mezi kterými byli i ti, kteří o letu psali před třiceti lety.

Velvyslanec ve svém projevu řekl, že tento let otevřel pro evropské země kosmickou historii a zůstává vůbec prvním mezinárodním projektem svého druhu v Evropském spole-

čenství, měl a má význam v rozvoji rusko-české spolupráce. Je logické že právě Vladimír Remek je předsedou Česko-ruské společnosti. V. Remek ve svém vystoupení vyslovil názor, že tento i následující mezinárodní projekty ukázaly jak je důležitá spolupráce v kosmu. „Jsem rád, že i v rámci projektu Galileo mohu pokračovat v kontaktech se svými ruskými kolegy.“ O významu společného letu A. Gubareva a V. Remka hovořili

Před třiceti roky vzlétl do kosmu československý kosmonaut

Pokračování ze str. 2

Čeština zní z oběžné dráhy poprvé dne 4. března ve 14:53 SEČ při živě vysílané televizní reportáži. Jinak se členové obou posádek dorozumívají rusky.

Pobyt na Saljutu 6 končí ráno 10. března a po rozloučení odplula návštěvnícká posádka Gubarev–Remek do své kosmické lodě. V 8:17 SEČ byly uzavřeny průlezy mezi Saljutem 6 a Sojuzem 28, po nezbytných bezpečnostních kontrolách a prověrkách se Sojuz 28 od orbitální stanice odpojil. V čase 13:54:34 SEČ byl na 198 sekund zapálen brzdící motor a tím zahájen sestup Sojuzu 28 z oběžné dráhy. Po půlhodině vstoupila loď s kosmonauty do hustých vrstev atmosféry a začala nejdramatičtější fáze přistávací sekvence – aerodynamické brzdění.

Hlavní padák se otevřel, přesně podle plánu, ve výšce o něco více než sedm kilometrů nad zemí. Kabina potom měkce přistála ve 14:45:45 SEČ v kazašské stepi zhruba 135 km severně od města Arkalyku.

Vladimír Remek tak ukončil svůj kosmický let trvající přesně 7 dní 22 hodin a

18 minut. Za tu dobu uletěl vzdálenost větší než 5 300 000 kilometrů a naši planetu oblétl 126krát. Domů, do Československa, se Vladimír Remek vrátil 27. dubna 1978.

V té době se již na svojí šanci připravovala druhá skupina Interkosmonautů – kandidáti z Bulharska, Kuby, Maďarska, Mongolska a Rumunska. K nim následně přibyl i kandidáti z Vietnamu. Po Vladimíru Remkovi se z první výcvikové skupiny podíval na naši planetu z oběžné dráhy i polský kosmonaut Mirosław Hermaszewski (červen 1978, Sojuz 30) a německý kosmonaut Sigmund Jähn (srpen 1978, Sojuz 31). Kosmonauté z dalších socialistických (později i nesocialistických) zemí je následovali.

Do dnešního dne se do vesmíru podívali občané celkem 36 zemí, ale Československo zůstane v tomto přehledu už navždy zapsáno hned na třetím řádku, po Sovětském svazu (Jurij Gagarin) a Spojených státech amerických (John Glenn).

A na to bychom měli být náležitě hrdí...

i další účastníci slavnostního setkání, které proběhlo v neformální a přátelské atmosféře. V. Remek přivítal i Oldřicha Pelčáka a věnoval mu pamětní medaili vydanou Českou mincovnou u příležitosti 30. výročí letu. Společně vzpomínali na peripetie příprav k letu. Další medaile obdrželi velvyslanec Ruské federace a prezident Akademie věd ČR Václav Pačes. Součástí akce byla vernisáž výstavy fotografií nazvaná *Cesta ke hvězdám* sestavená ze snímků z archivu Velvyslanectví Ruské federace a RIA-Novosti. Akce našla velký ohlas ve sdělovacích prostředcích.

(Z tiskové zprávy Velvysl. RF v ČR – kráceno)

Rozhovor s Vladimírem REMKEM

Ohlédnutí

Na ten den nezapomenu do smrti, byla to pro mne velká událost. Už jako kluk, když jsem zažil vypuštění prvního sputniku a potom prvního kosmonauta Jurije Gagarina, jsem si přál být kosmonautem. Zvolil jsem si cestu vojenského pilota po příkladu právě Gagarina a řady po něm následujících kosmonautů.

Ukázalo se, že to bylo dobré strategické rozhodnutí. Když Sovětský svaz v roce 1976 nabídl i jiným zemím, aby se jejich lidé v programu Interkosmos zúčastnili pilotovaných letů do vesmíru, právě jsem absolvoval leteckou akademii. To mi bylo 28 let a ve třiceti se mi pak splnil klukovský sen.

■ Jestli jsem měl zběhem přípravy někdy z něčeho strach?

Od patnácti let trpím sennou rýmou. Tedy alergií. Což by za jistých okolností mohlo být rozhodující překážkou proti mému tetu. Každopádně, kdybych to přiznal, tak jsem se do Hvězdného Městečka vůbec nedoslal. Takže jsem to nikomu neřekl. A v období června, když tam zrály trávy, jsem začal mít potíže. Nemohl jsem nevyházet a neměl jsem po ruce žádné tlumicí prostředky. Báł jsem se odhalení. A také jsem měl obavy, jak to všechno dopadne, jak sám obstojím, ale byl tu i pocit hrdosti, že dělám něco významného pro svou zemi. Strach přímo o život jsem neměl, jinak bych nemohl letět a obecně vzato vůbec létat. Je pravda, že těsně před startem se mi promítl celý můj život, ale cítil jsem radost a očekávání. Okamžikem startu pak začala pro mne i velitele posádky Alexeje Gubareva intenzivní práce spojená s letem. Měl jsem především velké štěstí, že jsem se ocitl ve správný čas na správném místě.

■ A jaké to bylo po přeletu?

Přijetí u Brežněva mě zklamalo. Vypadal hrozně unavený, přečetl nám pár formálních vět, předal vyznamenání a konec. Stylizované sousoší, které jsme mu měli v rámci protokolu předat jako dar, ani nesměl dostat do vlastních rukou. Bylo to smutné. Tak velká země a v jejím čele člověk na konci života... Přijetí u prezidenta Gustáva Husáka bylo nesrovnatelně lepší. Také řekl pár formálních vět, jako že nás vyznamenává a tak, ale potom se začal vptávat; zajímal se o zážitky, o dojmy z výcviku i návratu do Československa... Oba jsme byli velmi rozrušeni, prezidentovi dokonce vytryskly slzy, ale řeknu vám, i když mi to možná leckdo nebude věřit, že si stále nejvíc vážím reakcí a ocenění normálních lidí, což se projevuje nejružnějšími způsoby. Často je tato neformální komunikace i dost emotivní, a zejména zpočátku mne doslova dojímal. V konečném důsledku mě opravdu těší, že nemám problém komunikovat s lidmi a oni se mnou. A teď jsem rád, že

mám alespoň šanci touto formou poděkovat všem za přízeň a podporu.

■ Vesmír a padající hvězdy

Kosmonautika je především vědecko-technická záležitost a bez ohledu jestli věříte v Boha nebo nevěříte v Boha nebo jestli jste komunistka nebo ortodoxní finančník anebo tvrdý obchodník, tak stejně nakonec musíte respektovat zákony nebeské mechaniky a ty jsou platné pro všechny bez rozdílu, zrovna tak jako přírodní zákony, a proto musíte tu věc nebo tu práci stejně dobře ovládat.

Měl jsem to štěstí podívat se na padající hvězdu ze shora. Takových lidí přede mnou bylo, kteří měli tuto šanci vidět, nebyla ani celá stovka. V současné době je to řádově ke 400 lidí, z nichž už velká část také nežije, prostě zemřela. To je pořád hrozně malá část lidí žijících na planetě Zemi. Nejbližší takové nebeské těleso, které ze Země nor-

S modelem MIG 21.

málně vidíme k zeměkouli, je Měsíc. Je to asi 380 tisíc kilometrů. Slunce je vzdáleno asi 1,5 milionu kilometrů a teď si vezměte, že hvězdy jsou několikanásobně, nemá cenu říkat kolikrát, stejně se to většinou lidí vymyká z normálního chápání. Jsou tak daleko, že zkrátka a dobře, když se dostanete na oběžnou dráhu kolem Země nebo i k tomu Měsíci, tak se vám stejně nebe jeví analogicky jako ze Země, to znamená, že hvězdy se vám nepřiblížily, ale za to vidíte tu tzv. hvězdu, která padá. Všichni dneska víme, že to nejsou hvězdy, že to jsou malé částičky, které svítí třeba jasněji než-li hvězda proto, že jsou rozzářené třením anebo vlastně hořením v atmosféře při svém zániku nebo téměř zániku a že to samozřejmě se odehrává ve výškách daleko pod oběžnou dráhou té oběžné stanice, tzn. já to, co třeba celé generace lidí viděly a domnívaly se, že to jsou skutečně padající hvězdy, než dospěly jaksi

rozumem k něčemu jinému, tak já jsem to viděl na vlastní oči. Bylo to jedno z nejhezčích a řekl bych nejvíce vzrušujících zážitků kosmického letu.

Dnes

■ *Názor na radar*

Je známo, že patřím mezi ty, kteří jsou proti vybudování radarové základny, jako součásti systému americké protiraketové obrany, na území České republiky. I když chápu, že žádost Spojených států je v tomto směru závažným krokem a USA jsou dnes takovým světovým hráčem a také partnerem České republiky, že se nedá jen tak jednoduše odmítnout, přesto si myslím, že to bude krok špatným směrem. Bylo by to na delší odpověď, ale jen stručně shrnu některé důvody svého postoje. Především nepovažuji, a to i vzhledem ke své vlastní zkušenosti vojenského odborníka, za pravdivé tvrzení, že se jedná pouze a jen o obranný systém. I laik ví, že už od dob dávných válečníků drželi bojovníci v ruce štít, aby mohli lépe použít svůj meč. K posílení důvěry určitě nepřispělo ani jednostranné vypovězení smlouvy ABM o omezení protiraketové obrany Spojenými státy. Tvrdí se nám, že radarový systém USA posílí naši bezpečnost. Ovšem i experti a politici na mezinárodní úrovni, včetně těch v EU připomínají, že se rázem staneme nejen my v ČR, ale všichni v našem regionu prvořadým cílem případného útoku. Vadí mi rovněž, že není brán v úvahu hlas veřejnosti, která už podle průzkumů ze 70 procent odmítá umístění radaru v české republice. A jak jsme slyšeli na nedávném plénu EP v Bruselu, panuje značná obava o zhoršení vztahů s Ruskou federací, pokud bude záměr USA v ČR a Polsku realizován. Výhrady Ruska jsou dostatečně známé a přikláním se k názorům, které tvrdí, že se Spojeným státům jedná o posílení vlivu uprostřed Evropy a že jejich jediným skutečným konkurentem ve světě je Rusko. A o to tady ve skutečnosti jde. Mohli bychom se ale také o radaru bavit z pohledu oslabení naší suverenity, mohli bychom připomínat, že tu nejde o společný projekt NATO, že jsou státy, které zájem USA dokázaly odmítnout (např. Kanada) a přitom nejsou považovány za horší spojence USA, atd. atd.

■ *Aktivita kolem projektu EU na vybudování systému Galileo a názor na program*

Od počátku jsem přesvědčen, a sám jsme se toho prostřednictvím kosmického letu stal vlastně důkazem, že kosmonautika a výzkum i využívání vesmíru jsou mezinárodní záležitosti. Pokud jde o projekt Galileo, považuji ho pro Evropu za mimořádně důležitý. Je to možnost, jak si Evropa může udržet krok jak s USA, tak Ruskou federací a také dalšími světovými hráči na poli kosmických projektů, špičkových technologií a také nezávislosti.

Pokračování na str. 5

Vesmírem letěl i Švejk

V Lipnici nad Sázavou proběhla ne dnech 28.–30. dubna mezinárodní konference „Jaroslav Hašek – součást světového myšlenkového kontextu“. Mimo jiné proto, že právě letos 8. ledna uplynulo 85 roků od jeho úmrtí v Lipnici nad Sázavou a 30. dubna jsme si připomněli 125. výročí jeho narození v Praze.

Při zahájení konference byly pokřtěny Stříbrné pamětní medaile s portrétem spisovatele Jaroslava Haška. Jejím autorem je sochař Michael Vitanovský, křtu se ujali hejtman kraje Vysočina Miloš Vystrčil a první československý kosmonaut Vladimír Remek. Ten přispěl k atmosféře prvního večera historikou: „Při svém letu do vesmíru jsem měl s sebou i malou figurku Švejka. Ta se zalíbila veliteli letu Juriji Romaněnkovi, tak jsem mu ji věnoval. Nedávno jsem se s ním po letech setkal, Švejka má stále doma na čestném místě.“

Hejtman Vystrčil ke křtu poznamenal: „Nechci Haška odborně hodnotit, to mi nepřísluší. Ale skutečnost, že byl Švejk přeložen do 57 jazyků a stále ho čtou na celém světě, hovoří za vše. Národy nejsou blbci. A my jsme na spojení Haška s Vysočinou pyšní.“

Konference měla na programu řadu re-

ferátů a příspěvků, promluvil například známý haškolog Radko Pytlík, ale také Laszlo Kovacs z Maďarska nebo Igor Válek ze Slovenska, autor knihy Haškovi v pátách. Přítomni byli i hosté z Finska, Norska a dalších zemí. Kromě celé řady hostů dorazil do Lipnice i další vnuci slavných předků – přítel Jaroslava Haška: Josef Lada, vnuk malíře Josefa Lady – ilustrátora Švejka, a sochař

Pavel Opočenský, vnuk Gustava Opočenského. Popularita Švejka stále roste, právě vychází v Turecku, připravuje se třetí anglický překlad, velmi oblíbený je v Pobaltí, v Rusku i v Německu, ale dokonce i v Číně. V expozici Památníku Jaroslava Haška, do jejíž úpravy Kraj Vysočina investoval 100 000 korun byla pořízena nová grafická úprava panelů, překlad pro cizince a nově i ukázky z filmu Dobrý voják Švejk v hlavní roli s Rudolfem Hrušínským. Vystavená je také dobová vojenská uniforma i Haškovy oblíbené vzpomínky na Rusko – samovary, balalajka i teplé vysoké boty – pimy. Účastníci konference si pohlédli výstavu a položili i základní kámen k piedestalu, na kterém bude stát Haškova socha.

Rozhovor...

Pokračování ze str. 4

Projekt satelitního navigačního systému Galileo je velkou šancí pro evropský průmysl, pro výzkum, vědu, ale také pro občany unie. Je zatím (narozdíl od amerického systému GPS a ruského GLONAS) jediným systémem garantované veřejné služby, bez závislosti na vojenských či jiných rozhodnutích a tím omezování služeb pro civilní sektor. A jsem přesvědčen, že i když se nepodařilo uskutečnit původní záměr spojení soukromých a veřejných financí, nakonec se povede projekt realizovat se „zastřešením“ EU. V Evropském parlamentu má podporu, včetně mojí, a vidím v něm značný potenciál. Včetně toho, že může být další platformou širší mezinárodní spolupráce, včetně spolupráce s Ruskem.

■ Vztahy Evropská unie–Rusko

Osobně považuji tyto vztahy za velmi důležité a to ze řady důvodů. Nejčastěji jsou připomínány vazby v energetice a surovinách, ale myslím si, že je toho víc, co vzájemně ovlivňuje život lidí v EU a Rusku. Nejsou to zatím vztahy bez problémů, ale tak to bývá i v životě. Často se mluví o tom, kdo na kom je víc závislý – myslím, že to je oboustranné podobné. I když například v energetických zdrojích je podle mne EU víc závislá na Rusku, které může v případě potřeby uplatnit svoje surovinové zdroje i na jiných trzích (Čína, Indie atd.). Vztahy jsou, jak já to vnímám v EP, stále ještě často ovlivňovány politickým kontextem, národními zájmy, mnohdy

předpojatostí nebo zaběhanými klišé z minulosti. Vidím to i na jednáních Delegace EP pro vztahy s Ruskou federací, které jsem členem. Jsem ale optimistou a věřím, že střízlivé a rozumné myšlení bude mít i nadále ve vztazích mezi EU a Ruskem navrch...

■ Vztah k Rusku

Toto téma by vystačilo na dlouhý rozhovor. Víte, nemusí se mi třeba hned líbit všechno, co se v Rusku děje, nemusím s některými lidmi souhlasit a nebo jsem nesouhlasil a neshodl se, ale Rusko a před tím Sovětský svaz a jeho republiky pro mě byly pro řadu let nejen místem učení a výcviku pilota či přípravy na kosmický let, nejen prostorem pro ekonomické aktivity ve společném podniku ČZ-Turbo-GAZ v Nižném Novgorodu nebo později na postu obchodního rady velvyslanectví ČR v Moskvě. Troufám si tvrdit, že mám v Rusku hodně přátel a známých, tak jako ostatně celá moje rodina, že jsou místa, kam se rád vracím nebo kam bych se moc rád ještě vrátil a že je nepočítaně lidí, se kterými se vždycky rád vidím. Léta strávená v Sovětské svazu a v Rusku patří neodmyslitelně mezi výrazné stránky mého života. Mohl bych teď připomínat významné osobnosti i spoustu bezejmenných lidí, mohl bych si vybavovat pohádkové přírodní scenerie i dramatické okamžiky z dob podnikání. Mohl bych také hovořit o mnohostranné činnosti Česko-ruské společnosti, jejíž jsem dlouholetým předsedou. To všechno by bylo možné, ale myslím, že čtenářům je i tak jasné, jaký vztah mám k Rusku. -jk-

Jubilejní šachový turnaj

Pokračování ze str. 1

Turnaj byl již tradičně velmi úspěšný, přinesl všem účastníkům, organizátorům i hostům řadu nezapomenutelných zážitků. Kdo by si před deseti lety pomyslel, že z nápadu připomenout si 20. výročí prvního mezinárodního kosmického letu turnajem, vznikne krásná tradice milých a užitečných setkání, bez nichž si řada šachových klubů a jejich členů už nedokáže představit svůj kalendář. S nápadem přišel předseda Šachového klubu

Praha-Smíchov pan Josef Čermák, který je navíc po celých deset let spolehlivým garantem této akce. Děkuje mi a přejeme hodně dalších úspěchů a mnoho radosti z nich.

Rok Jaroslava Haška

Vedle mezinárodní konference a odhalení sochy J. Haška se letos uskutečnily: **Slavnosti na Smíchově** – v Praze 5, pod názvem: Svět zvířat a Jaroslav Hašek (v r. 1909–1910 působil v redakci obrázkového časopisu téhož názvu u nakladatele Fuchse, který byl zároveň majitelem prosince na Klamovce); **Happening v restauraci Pod Černým vrchem**, kde v r. 1913 zasedala Strana mírného pokroku v mezích zákona. Je zachována unikátní fotografie před hostincem a podle ní proběhne i rekonstrukce zasedání výboru. **Slavnosti na Žižkově**, kde vznikl první díl Dobrého vojáka Švejka, a to v Jeronýmově ulici a okolí pod taktovkou mystifikátora Eugena Brikciuse. **Odhalení bronzového reliéfu** symbolizujícího příjezd Haška a jeho přítele, malíře Jaroslava Panušky vlakem z Prahy na nádraží ve Světlé nad Sázavou dne 25. srpna 1921. Autorem a realizátorem díla je sochař Radomír Dvořák, tvůrce vyhledávaného triptychu „Národní památník odposlechu“ v lipnických kamenolomech a **Švejkovy víkendy**“, v Praze na Smíchově, v Písku, Putimi a v Českých Budějovicích.

Vyznání překladatelky:

„Myslím, že u nás nikdo nepovažoval Švejka za idiota, který nemá všech pět pohromadě, za šaška nebo dokonce za sprostáka. Viděli jsme ho jako chytrého a statečného člověka, s dostatkem sebedůvěry, jako lidový typ.“

Socha Jaroslava Haška na Žižkově.

Později, během studia v Praze jsem samozřejmě poslouchala přednášky o Haškově a důkladně jsem přečetla Švejka i řadu prací o tomto díle. Tenkrát jsem ho začala chápat mnohem hlouběji. A tehdy jsem se také rozhodla přeložit Švejka do čínštiny. Chtěla jsem, aby se čínští čtenáři seznámili s tímto českým lidovým hrdinou, a aby se tak dozvěděli víc o českém národu, o jeho charakteru. Být Švejk, to je poklona. Švejk není jen postava knižní, ale je to lidový typ, který nese prvky české národní povahy. Nevidím, co by na tom mohlo být špatného,“ říká paní LIU XING-CAN (1936). „To jsou dobré prvky a každý by se z nich mohl poučit. Bomumil Hrabal Švejka vystihl velice přesně, když řekl, že se Švejk choval v jakékoli situaci jako doma, a že „i když byl na dně sil, vždycky hleděl vzhůru“. V tom je jeho síla i velikost.“

Švejkovy sochy

Pět let stojí Švejk v Petrohradě. Vtipné dílo Alberta Čarkina je dvoumetrový bronzový monument na Balkánském náměstí, kde se scházejí Haškova a Bělehradská ulice. Švejk salutuje a v druhé ruce za zády drží pállitr. Socha byla odhalena v roce 2003 u příležitosti 300. výročí založení Petrohradu a 120. výročí narození Jaroslava Haška. Zúčastnili se ho čeští i rakouští diplomaté, představitelé města, haškolog Radko Pytlík i kosmonauti, v čele s V. Remkem. Přiznali, že si dobu trávenou v kosmu krátí četbou Švejka.

Ing. Richard Hašek a socha Švejka v Petrohradu.

K soše Švejka jsem zavedl letos v červnu i účastníky Mezinárodního festivalu Ruskoe slovo. **Похождениа бравого солдата Швейка** patří mezi poklady světové klasiky a jsou stále vydávány. Vyšly v šedesáti jazycích – v Rusku stále vítězí překlad P. Bogatyryjeva, v USA existuje už třetí verze překladu a například ve Finsku dokonce sedm.

Náměstkyně gubernátora Petrohradu Alla Markovová, iniciátorka postavení sochy

nám řekla, že Švejk je jeden z nejoblíbenějších hrdinů v Rusku – „Lidé v Rusku a Česku jsou si velmi podobní. V nejtěžších dobách je zachraňoval smysl pro humor. Švejka u nás četli a znají všichni. Je to obraz optimistického hrdiny, který dokázal se ctí a důstojností překonat každou situaci. Pro nás je symbolem nevyčerpatelné energie a optimismu. A je tu nová tradice – naše děvčata a chlapi si dávají rande u Švejka“. V Rusku bylo vydáno více než 16 milionů výtisků Haškova Dobrého vojáka Švejka, což je nejvíc na světě. „Je to fenomenální – v Rusku jsou pro

Richard a Jaroslav Haškovi na Lipnici

Haška otevřeny nejen dveře, ale i srdce,“ soudí jeho vnuk ing. Richard Hašek a dodává, že Švejkova socha stojí také ve východoslovenském městě Humenné nedaleko železničního nádraží, tedy na místě, kde pro nadporučíka Lukáše sháněl koňak, když „se mu počalo vše nějak hnusit a cítil potřebu opít se, aby ho opustil světobol“.

Slavnostní odhalení sochy Jaroslava Haška

se uskutečnilo 26. července 2008 v Lipnici nad Sázavou, v místě kde slavný spisovatel napsal podstatnou část Švejka a kde před osmdesáti pěti lety zemřel. Socha, která vychází ze dvou známých Haškových fotografií, je dílem akademického sochaře profesora Josefa Malejovského. Byla vytvořena v již roce 1988, ale protože se nenašel vhodný prostor na umístění, byla uložena do depozitáře Galerie hlavního města Prahy.

O její instalaci na Lipnici se zasloužila Společnost pro oživení nesmrtelnosti Jaroslava Haška v čele se spisovatelovým vnukem Richardem a známým režisérem Antonínem Kachlíkem. Jedná se o druhou Haškovu sochu – první z ateliéru Karla Nepraše – byla odhalena v roce 2005 v pražském Žižkově.

Rusko začalo registrovat novou doménu v cyrilici – PФ

Od počátku září je vedle domén RU a SU možno zaregistrovat si doménu také v cyrilici – PФ. Reálně vkládat do vyhledávačů je však budeme moci od počátku 2009.

Velké i menší firmy a organizace by si ale měly pospíšet s dodatečnou registrací svých doménových jmen v azbuce. Informoval o tom šéf delegace Ministerstva spojů a masových komunikací RF na Mezinárodní konferenci ICANN – Vladimír Vasiliev.

Jde o to, že pokud jméno nebude současně zaregistrovanou obchodní známkou, může být zaregistrování obou verzí doménového jména – v latině i v cyrilici – brzo problém. Obchodníci s doménami totiž nespí a jsou – stejně jako v minulosti – nejaktivnější.

Ruský národní registrátor RU-CEN-TER (NIC.ru) začal počátkem září 2008 nabízet registraci mnohojazyčných doménových jmen v zónách COM a NET. Stejnou službu již NIC.ru nabízel v doméně SU od 28. dubna.

V příštích šesti měsících proto bude pro české a slovenské návštěvníky Runetu důležité mít nainstalovány nejnovější verze internetových prohlížečů. Jinak se může stát, že po zadání doménového jména v cyrilici se jejich vzhled konvertuje na «xn-*.com», kde místo hvězdičky uvidíme „změť“ složenou z latinských písmen a čísel.

Stačí již nyní provést test – zadat do pole prohlížeče jména **Oca.com** a **oca.com**. Podle

expertů je zde zatím možný prostor k podvodnému přeměrovávání, tzv. fišingu. Proto se připravují opatření na úrovni administrátorů domén nejvyšší úrovně, aby v adresním řádku nebylo možné akceptovat symboly současně několika jazyků.

Specialisté se přou o výhodnosti této novinky. Diskutuje se, **kdo na cyrilických doménách vydělá**. Jedni očekávají další významný impuls pro trh reklamy, politici si přejí zvýšenou emancipaci ruského jazyka a národního sebeuvědomění. Uživatelé se těší na zjednodušení provozu Runetu a experti se zamýšlejí, jak si servery poradí se zmíněným oříškem vzhledově podobných doménových jmen.

Pro návštěvníky RUNETU z „latinojazyčných“ doménových zón lze rovněž očekávat jistá omezení plynoucí z potřeby přepínání klávesnic případně spouštění konvertorů písma (Sobačka aj.)

Nemalou skupinou z řad zájemců o nákup ruskojazyčných domén mohou být ti uživatelé ruské části světové sítě, kteří nemohou zaregistrovat svou doménu v latině (protože je již obsazena) a také ti, jejichž doménová jména lze napsat a vložit do prohlížečů bez chyb jen v ruském jazyce.

Jisté potíže se rovněž očekávají při tvorbě reklamy. V ruském rádiu například se v reklamě velmi často vedle telefonu uvádí i název firemní stránky zadavatele reklamy. Pokud se dvojjazyčná doménová jména ujmou,

bude se v textu reklamy muset vždy objasňovat, co se zde má na mysli – zda *nřeň.com* nebo *site.com*. Poptávka po cyrilických doménách je podpořena cyklickými prohlášeními prezidenta Medveděva ve prospěch rozvoje ruského národního internetu.

A výsledek? **Poptávka po ruských doménách se nyní blíží horečce**: ze 75 000 domén v zóně SU je již 13 500 – IDN-domén (tj. ne v latině).

Podle všeho se po spuštění domény první úrovně .PФ. dá v zájmu o ruská jména v zónách SU, COM a NET očekávat pokles. A až se obsadí všechna lukrativní a „krásná“ jména v cyrilici se poměry opět ustálí a vyrovnají.

Rostislav Vlček

Zdroj: <http://www.i-ru.cz>

Kocianova houslová soutěž v Ústí nad Orlicí

50. ročník soutěže a III. ročník hudebního festivalu – za účasti patronů festivalu – **Vladimíra Remka a Jaroslava Svěceného** – se v sobotu 11. května 2008 v Roškotově divadle uskutečnilo slavnostní vyhlášení výsledků jubilejní 50. ročníku Kocianovy houslové soutěže. Vyhlášeny byly hlavní čtyři soutěžní kategorie a absolutní vítěz – laureát soutěže, kterým se v **50. ročníku Kocianovy houslové soutěže stal 16letý Matouš Michal** z Bezděkova nad Metují, který soutěžil ve IV. kategorii. Matouš Michal se Kocianovy houslové soutěže letos účastnil již po desáté. Po slavnostním vyhlášení následoval koncert v němž vystoupili vítězové jednotlivých kategorií.

ARS POETICA – Puškinův památník 2008–2009 (43. ročník)

Doporučení k organizování festivalu

I. Cíl festivalu

Prostřednictvím přehlídek uměleckého přednesu ruské poezie, prózy a písní přispívat k poznávání ruské kultury a umění.

II. Pořadatelé festivalu

Česká asociace rusistů, Česko-ruská společnost, o. s., Ministerstvo kultury ČR, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

III. Účastníci festivalu

Na přehlídkách „ARS POETICA – Puškinův památník“ mohou vystoupit žáci ZŠ, studenti SOU, SŠ, VŠ a absolventi VŠ.

IV. Obecné zásady

1. Program je přednesen zpravidla v jazyce ruském. Pokud účastník nestuduje ruštinu, může být text ruský písničkův autora přednesen v jiném jazyce. Do celostátní přehlídky postupují pouze vystoupení v ruském jazyce

2. Účastníci neopakují program, s nímž vystoupili v minulých ročnících.

3. Pořadí vystoupení určuje organizační výbor.

4. Délka vystoupení v kategoriích jednotlivců (i duo, trio) do 7 minut, kolektivů do 10 minut.

V. Oblasti vystoupení

A. Oblast slovního projevu:

přednes poezie, prózy, dramatické scénky, pásma a montáže, ve kterých převládá mluvené slovo

1. žáci ZŠ a) 1.–9. roč. – sólová recitace

2. žáci ZŠ 1.–9. roč. – kolektiv do 10 členů

3. studenti SŠ, SOU, VŠ – sólová recitace

4. studenti SŠ, SOU, VŠ – kolektiv do 10 členů

B. Oblast hudebního projevu:

zpěv – sólo, duo, trio – písně, árie apod., pásma a montáže, ve kterých převládá zpěv

5. žáci ZŠ. a) 1.–9. roč. – sólo, duo, trio

6. studenti SŠ, SOU, VŠ – sólo, duo, trio

C. Oblast slovního i hudebního projevu:

absolventi VŠ

Interpreta(y) doprovází dospělá osoba, která vystoupení připravila. Hudební doprovod (u obou soutěžních oblastí) tvoří maximálně tři osoby.

VI. Termíny konání přehlídek

regionální a krajské – do konce března 2009

celostátní – 15. května 2009

mezinárodní prezentace – září až říjen 2009

VII. Průběh festivalu

Okresní, regionální a krajské přehlídky

Krajské rady (MR) ČRS, příp. regionální výbory ČAR soustředí a zorganizují okresní či regionální přehlídky. Jmenují umělecky i jazykově kvalifikované odborné poradce. Po ukončení krajské (místní) či regionální přehlídky odešle příslušná KR (MR) ČRS nebo RV ČAR přihlášku reprezentantů okresu či regionu do ce-

lostátní přehlídky – ČR ČRS (nejvýše osm vystoupení).

Mezinárodní přehlídka a prezentace

Výběr účastníků provedou poradci celostátní přehlídky s přihlédnutím k dramaturgickému pojetí mezinárodní přehlídky a prezentace.

VIII. Při výběru vystoupení sledují poradci

– volbu textu vzhledem k možnostem recitátora a pojetí textové předlohy,

– jazyk, úroveň – přízvuk, výslovnost, intonaci,

– umělecké ztvárnění – emocionální stránku výkonu, fantazijské předpoklady a představitost,

– technické ztvárnění – znalost textu a jeho členění, rytmus a dynamiku výkonu, pohybovou kulturu a mimiku, délku vystoupení,

– celkový dojem z vystoupení – působivost projevu, originalita výkonu, osobitost interpreta,

– po skončení přehlídky sestaví poradci **závěrečnou zprávu**, kde uvedou:

- místo a termín konání přehlídky,
 - jména odborných poradců,
 - počet účastníků, jmen reprezentantů okresu nebo regionu s přesnou adresou školy a bydliště, jejich umístění, repertoár, se kterým zvítězili,
 - jméno a adresu osoby, jež účastníka připravila.
- Sdělí svá stanoviska a uvedou zvláštnosti, jež se v průběhu přehlídky vyskytly. Zprávu prostřednictvím příslušných krajských rad zašlou Ústřední radě ČAR.

Odborní poradci v závěru přehlídky posoudí jednotlivá vystoupení za účasti interpretů a jejich pedagogů.

Autogramiáda při návštěvě edukačního pobytu na Pastvinské přehradě.

S ing. O. Pelčákem.

S předsedou AV ČR prof. V. Pačesem.

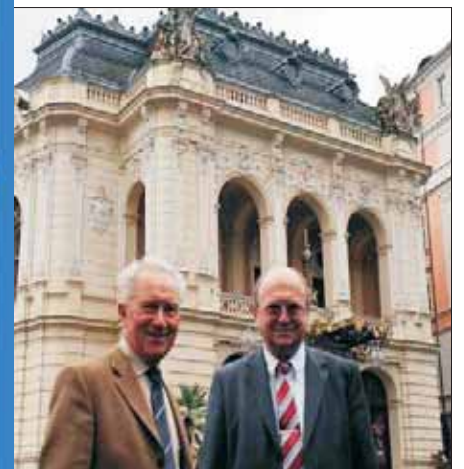
Rekomandační nálepka.

S vítězem ceny ČRS Abelyanem Muramem.

Výstava v Havířově: „Vladimír Remek – první československý a evropský kosmonaut“.

S německým kosmonautem Sigmundem Jähnem v Karlových Varech.